Ч. 201 (11.454). Львів, субота 8. вересня 1928. Ponzlowa opłata zaplacono ryczałtem. Рік LXVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-28.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Мертва сесія.

Львів, 7. вересня 1928.

Девята сесія повного Зібрання Ліги Націй не викликує сподіваного зацікавлення, хоч на порядку її нарад находяться досить важливі справи, а в першу чергу проблема роззброєння. Здержливість, байдужність і мертвота панують в Женеві. Як далеко посунулася відсутність зацікавлення женевськими справами, свідчить незвичайно характеристичний інцидент із засідання з 4. ц. м. Президент Зібрання, данський посол Цале в Берліні ствердив з жалем, що ніхто з делегатів не записався до голосу та що коли до вечора ніхто не зголоситься до слова, то він буде змушений відкликати середове засідання. Цю заяву приняла галерія іронічними увагами й окликами. А взагалі досі тільки над звітом про діяльність Ліги Націй в попередньому році забирали голос: представник Китаю Ванг, делегат Голяндії Бльоклянд та заступник Швеції Унден. Та ці виступи, за винятком голяндського представника, який звернув увагу на палюче питання нац. меншостей, мали здебільшого роздрібно-чемностевий характер.

Причину женевської мертвоти добачують в політичному виснаженні політиків. Саме перед біжучою сесією відбулася низка міжнародніх конгресів і конференцій, яка вичерпала більшість актуальних проблем. У першу чергу підписання пакту Келльога, а опісля Міжпарл. Унія і частинно конгрес національностей відібрали політикам теми до пописів на женевській арені. Другою причиною мертвоти в Женеві є відсутність головних керманичів европейської політики: Чемберлена і Штреземана. Ця обставина досить мінорно настроює Бріяна, і він заповідає свій передречинцевий виїзд з Женеви.

Програма сьогорічної сесії Зібрання Ліги Націй є досить обемиста. З формально-престіжевих справ на перший плян вибиваються вибори до Ради (на непостійні місця). Та справа є досить ясна, тільки йде суперництво щодо азійського представника в Раді між Китаєм і Персією. В тих заходах і перегонах побідником вийде по всякій правдоподібности китайський делегат Ванг-Кінг-Ки.

На другому місці стоять позичкові справи під міжнародньою контролею кількох менших держав. Грецька позичка вже затверджена і розписана. В справі позички для Болгарії відбуваються переговори. Болгарії ставлять вимогу піддати національний (державний) банк міжнародній контролі, що є правилом у поновенній Европі. Зате кепсько представляється справа позички для Португалії, бо фінансовий комітет Ліги Націй поставив неспокійній піренейській республиці такі важкі умови, що вона мусітиме зрезигнувати з помочі Ліги Націй.

Постійним фінансово-економічним клієнтом Ліги Націй є зубожіла Австрія. І тепер явився в Женеві канцлер д-р Зайпель, щоби добути у сильних цього світа звільнення застав для нової позички, вложеної на американському ринку. З тією метою австрійський канцлер відвідав британського державного секретаря Кешендена й Бріяна. І тут справи перейшли вже на політичний ґрунт. Французький міністр закордонних справ почав перестерігати австрійського канцлера перед страхіттями обєднання з Німеччиною та „порадив“ йому доложити всіх зусиль для здавлення обєднанських тенденцій, бо це могло би підірвати рівновагу Середньої Европи, а навіть викликати воєнний заколот. На обєднання не погодиться ні Франція, ні Італія, ні мала антанта. Очевидно, скромному австрійському пралатові не лишалося нічого, як приняти до відома ці „дружні перестороги“ Бріяна.

З інших справ політичного посмаку годиться звернути увагу на вічну справу польсько-литовського конфлікту і справу угорських оптантів в Семигороді. Особливо перша справа перед сесією виглядала в польській пресі великою і страшною. Там Литва мала дістати науку за своє опірно-відмовне становище в справі польських домагань. Та виявилося, що не такий чорт страшний, як його малюють. Досі всі признаки вказують на те, що все скінчилося на безплідній балаканині. Голяндський делегат зложить звіт з безуспішних польсько-литовських переговорів, опісля обі сторони: польська й литовська —, представлять свою точку погляду на справу, а вкінці Рада винесе паперову резолюцію.

Зате більше зацікавлення збуджують позакулісові переговори між Бріяном і німецьким канцлером Мюллером у справі евакуації Надренії. Німецька опінія є дуже схвильована опірним становищем Франції в справі евакуації. Німецька преса розпочала досить гостру кампанію в тій справі, доказуючи, що політика Льокарна є безплідна у найважнішій для Німеччини справі. Коли так далі піде, то Німеччина мусітиме відвернутися від льокарненської політики. Для підтвердження цеї думки саме тепер у Берліні звляється Чічерін, а Німеччина обіймає посередництво в навязанні переговорів між Рад. Союзом і Злученими Державами. Порозуміння між цими двома могутностями було би великою загрозою для Англії. Саме тоді, коли Берлін злегка погрожує Франції (відверненням від Льокарна) й Англії (радянсько-американським порозумінням) за кулісами йде жива виміна думок з одного боку між Мюллером і Бріяном, а з другого між Брайтшайдом і Бонкуром, щоби таки довести до німецько-французького порозуміння в надренській справі.

Зрештою, в Женеві панує мертвота. Правда, найважнішою точкою сьогорічної сесії є проблема роззброєння. Та вона має тільки декораційний характер. Вона то — як вічна тема — дасть нагоду може дещо оживити сьогорічну сесію промовами Бріяна і Мюллера на тему мира.

Одна заборона і її мотиви.

Дві ріжні міри представників одної влади.

Ще 16. червня ц. р. внесло львівське українське Товариство Прихильників Освіти подання до станиславівського воєвідства в справі дозволу на прилюдну збірку в місяці вересні ц. р. для потреб названого товариства, що займається допомогою студіюючій університетській молоді. Ціль Товариства, як відомо, гуманітарна і до того висококультурна. Рівночасно внесло Т-во такі самі подання до львівського, тернопільського і волинського воєвідств. Львівське і тернопільське воєвідства дали дозвіл на збірки, а станиславівське і волинське воєвідства збірки заборонили.

Нині хочемо спинитися над забороною станиславівського воєвідства і над її мотивами. Та насамперід скажемо дещо про історію заборони та саму процедуру полагоджування дотичного подання української установи. Подання внесене ще 16. червня ц. р., отже на цілих два і пів місяця перед речинцем збірки. Збірка відбувається рікрічно, як відомо, в місяці вересні, що наслідком того й має назву місяця українського студента. Незважаючи на час двох і пів місяця, в якому можна було полагодити справу збірки прихильно або відмовно, але своєчасно, станиславівський воєвідський уряд висилав відмовну відповідь Т-ву аж по 25. серпня ц. р., бо товариство дістало її 28., отже заледви на три дні перед розпочаттям збірки, коли до збірки був підготований весь коштовний апарат на місцях. При тім слід зазначити, що на самій відмовній відповіді воєвідства була дата 3. серпня 1928 р. Отже між рішенням і його висилкою пройшло аж яких 22 дні. Експедиція в тому уряді, як бачимо, поладнує все у „приспішеному“ темпі.

Та хоч як важна наведена обставина полагоджування українських пекучих справ для нашого Т-ва, то вона в цій справі всеж не найважніша. Важнішими далеко мотиви заборони публичної збірки. А в мотивах заборони говориться про те, що воєвідство видало вже значну скількість дозволів на всякі квести для місцевих товариств, а матеріяльне положення населення, що перебуло минулорічну катастрофу повени і цьогорічну градобить є таке, що його не можна обтяжувати новим тягарем збірки. Приглянувшися тим мотивам слід замітити таке: якщо все населення станиславівського воєвідства по елементарних катастрофах не в силі брати активної участи в ніяких збірках, то тоді на терені того воєвідства не повинно бути ніяких дозволів на ніякі збірки і для льокальних установ. Колиж такі дозволи воєвідство давало, то тим самим — можна сказати — обтяжувало свідомо зубожіле населення непосильними тягарами. Одначе тут слід замітити, що воєвідство мабуть давало такі дозволи в тому пересвідченні, що між зруйнованим населенням ніхто за збіркою не піде, а піде тільки там, де елементарних катастроф не було. А таких місцевостей, що не потерпіли наслідком катастроф у воєвідстві є богато. Далі воєвідство, видаючи дозволи, було мабуть певне, що всі ті збірки не є примусовими, а обмежуються до добровільних датків тих, що такі зложити зможуть і схо-

чуть. Тими самими мотивами повинноб воно було льогічно кермуватися і при уділюванні дозволу на збірку для Т-ва Прихильників Освіти. Одначе тим воно тут не кермувалося, а це знак, що мотиви заборони були інші від тих, які подані. Їх і подав теперішній воєвода Моравскі до відома тим членам Виділу Т-ва, що в справі дозволу в нього інтервеніювали. Є це мотиви політичної натури. Українське студентство, мовляв, політично для Польщі не благонадійне і через те, очевидно, не заслугує на матеріяльну підтримку своїх власних батьків і опікунів. Колиж такі міркування станиславівського воєводи лягли в основу відмови і заборони на збірку, то чим їх оправдати, коли в інших воєвідствах, а саме: львівському і тернопільському такі дозволи на збірку видані. Ці воєвідства виходили мабуть з того заложення, що гуманітарно-культурна праця не має нічого спільного з політичною „благо-“ чи „неблагонадійністю“ студентської молоді. Словом з того висновок, що в Польщі, кожний урядовець, навіть високий, кермується у таких тонких справах, як ця, не законними, одинаковими для всіх, нормами, але особистими і то приватно-особистими поглядами, або розвязує кожну справу зі становища свого „widzimisię“.

Що більше станиславівський воєвода є ще до тої міри великосердним, що видавши заборону, сміє в приватній інтерпретації до неї подавати до відома заінтересованих чинників, що він робить це в інтересах і для добра українців. Крім того заявляє, що він зможе зробити дуже багато доброго для матеріяльної підтримки української молоді, але тоді, як серед неї зміниться відносини на „ліпше“, як вона „устаткується“. Ось і зразок „приязни“ та „доброї волі“ воєводи, що хоче „виховувати“ українську молодь.

Товариство Прихильників Освіти внесло проти заборони рекурс до Міністерства Внутрішніх Справ через теж саме станиславівське воєвідство. Але навіть у випадку прихильного полагодження відкликú, тобто рекурсу, справа не змінится, бо технічно у цьому місяці збірки в станиславівському воєвідстві перевести вже не вдасться. Та треба надіятися, що рекурс не буде скоро і позитивно полагоджений, якщо взагалі буде якнебудь полагоджений. Одначе тим не повинно журитися ні Т-во Прихильників Освіти ні студентство, бож заборона прилюдної збірки в станиславівському воєвідстві зовсім не виключає надсилання відповідних датків для Т-ва з тогож таки станиславівського воєвідства. Що більше, ми певні, що по цій заборові зі станиславівського воєвідства вплине до Т-ва більше жертв, ніж їх булиб зібрали збірщики на місцях. Треба на такі акти воєвідської „політики“ реагувати гідно й солідарно не словами, але ділами, бо того вимагає від нас національна гідність та честь. Наша молодь через заборону збірки ні не перерве своїх студій, ні не пропаде, а навпаки скріпне і засталить свого духа до тим інтензивнішої праці та посвяти для народу і в тім найде повну і всесторонну підтримку цілого громадянства.

Конгрес національних меншостей і поневолені народи.

Інтерв'ю львівського жидівського журналіста з послами д-ром Дм. Левицьким і білорусом Єремічом.

У львівському жидівському жаргоновому щоденнику **„Дер Морген"** з дня 4 вересня н. р. (ч. 394) появилася кореспонденція Шолома Готліба з Женеви, в якій він передає свою розмову з білоруським послом Єремічем і головою Українського Клюбу послом д-ром Дмитром Левицьким на тему їх участи в Конгресі національних меншостей у Женеві. Цю розмову передрукував у найважніших і найзнаменитіших витягах краківський щоденник „Ілюстрований Курєр Цодзєнни" з дня 6. вересня н. р. (ч. 247). Далі передруковуємо її у цілости і в дословному перекладі зі щоденника „Дер Морген".

В кулюарах конгресу — пише Ш. Готліб — стрічаюся з білоруським представником з Польщі **Єремічом** і привитавшись з ним зразу приступаю до річи:

— Яка є причина, що білоруси рішилися вийти з дотеперішньої ролі обсерваторів і беруть участь у Конгресі?

— Причина проста, — довший час вздержувалися ми від такого приступлення до участи в Конгресі, бо рами його були за вузькі для нас. В статуті Союза Національних Меншин була одна точка, якою вимагалося беззастережно льояльности до тої держави, де нац. меншина живе. Дальше — до цеї пори можна було вести тільки теоретичні дискусії, натомість не можна було заговорити про дійсні відносини, які в даній державі панують, а також не було можливости явно перед світом у властивім світлі змалювати положення меншин.

— А чи тепер що змінилося, коли ви приступили до Конгресу?

— Я числю на те, що життя примусить Конгрес зайняти нове становище і тільки переконання, що це станеться, спричинило мою участь як представника білорусів у тому Конгресі. Одначе прошу Вас рішуче зазначити в пресі, що наша співучасть у Конгресі не є однозначна з понеханням дальшої боротьби за повні права нашої нації.

На цьому покінчилася розмова і до нас підійшов провідник галицьких українців пос. **д-р Д. Левицький,** який зазвижив у мене примірник „Журналь де Женев".

— Позвольте, якщо ласка, мені газету. Не завважали Ви, чи в сьогоднішньому числі помістили нашу декларацію?

— Помістили. Але видай і тут хотілиб нас промовчати...

Жартівливий тон нашої гутірки переміняється в поважну розмову і провідник галицьких українців дає мені ряд просто сензаційних ревеляцій, які уповажнює мене оголосити. Передаю цілу розмову:

— Я ставлю Вам, пане посол, те саме питання, яке поставив послові Єремічеві. Що сталося, що Ви накінець рішилися вступити вже офіціяльно до Конгресу Нац. Меншин?

— Нічого не сталося. Через наше вступлення ми хотіли показати, що будучи національною більшістю на заселеній компактно нами території, мусимо всетаки боротися навіть за ті найпримітивніші права меншин, охороною яких займається Конгрес. В попередніх роках ми вздержувалися від співучасти у Конгресі ізза точки статута про льояльність. На мою думку — ні одна національна меншина, яка є загрожена в своїй національній екзистенції, — **не може бути льояльна до держави і уряду, під якими прийшлося їй жити** (підкреслення „Моргену"). Рамці програми Конгресу є досить вузькі і вони припоровлені до умовин, в яких живуть дійсні нац. меншини як напр. жиди. Політичні тенденції українців, які на своїй національній території є не меншістю а більшістю, — ідуть у цілком іншому напрямі як напрям тих цілей, до яких змірає Конгрес Нац. Меншин. Я на те цілком ясно вказав у нашій декларації і тільки тому, що ми українці не маємо навіть тих прав, за які бореться Конгрес Нац. Меншин, — беремо участь у ньому. Хочемо тим саме задокументувати, що ми примушені важко боротися навіть за тоті права, які нам гарантують міжнародні договори.

— Чи не могли би Ви, пане посол, ближче пояснити, що Ви розумієте під льояльністю до держави? Якби справа не малася, то всеж українці взяли участь у виборах до польських законодатних установ, а Ви, пане посол, самі засідаєте у польському соймі. Чи не значить це, що Ви признали польську державність?

— Признавати державність є зовсім що іншого, а льояльність що іншого. Я це скажу в соймі і перед цілою польською опінією, що ми українці не є льояльні супроти польської держави і що ми не хочемо такими бути.

— **Чи це значить, що вашою тенденцією є відорватися від Польщі?**

— **Цілком ясно і певно. Можете цілком спокійно написати це в вашій газеті — говорю це цілком певно і в повній відповідальности за мої слова.** (Підчеркнення „Моргену"). Ми українці не можемо бути льояльні супроти польської держави тому, бо ми прямуємо до власної держави. Ми не йдемо до своєї мети з бомбою в руках. Йдемо мирним шляхом. Це ніяка тайна, — покінчив розмову д-р Левицький.

Господарство в УСРР.

Виробнича конференція заводів Південмаштресту.

На початку серпня цього року відбулася у Харкові велика виробнича конференція заводів Південного машинового тресту, себто машинових заводів України, які одначе рахуються союзними і стоять під безпосереднім зарядом Москви. Величезні справоздання з цеї конференції уміщено в чч. 179, 180 і 181 харківського „Комуніста". Тут хочемо подати деякий матеріял з цих справоздань.

Головний реферат від управи тресту про стан та перспективи капітального будівництва на заводах тресту робив п. Доценко. З цілого реферату для нас найцікавіше твердження, що Південмаштрест весь час одержував кошти на капітальне будівництво невідповідно до тої питомої ваги, яку має Південмаштрест в машинобудівництві всього Союзу. Інші машинобудівельні трести, які є на території Московщини, одержували значно більше коштів. Напр. „Гомза" за чотири роки збільшила капітальні вклади на 82 проц., Ленінмаштрест — на 45 проц., а Південмаштрест лише на 13 проц. В тойже час зужиття основного капіталу заводів Південмаштресту досягає 42 проц., при чому на окремих заводах це зужиття доходить до 62 проц. Це дуже характеристичні цифри, які показують, як Московщина трактує потреби такої важної галузі української тяжкої індустрії, якою є будова машин. Становище, що витворилося на українських машинобудівельних заводах, таке, що з теперішнім устаткуванням далі нормально працювати не можна, а витрати на капітальний і біжучий ремонт що року зменшуються. На будучий рік трест має замір витратити на капітальне будівництво 20 міліонів карбованців; з цього 8 міліонів карбованців призначено на житлове будівництво і лише 8 міліонів карбованців на нове промислове будівництво. Одначе навіть цеї мінімальної програми трест не зможе виконати, бо одержав з центру повідомлення, що цього року намічено зарезервувати для Південмаштресту лише 10,5 міліонів карбованців.

Другим цікавим місцем у доповіді Доценка є те, в якому він говорить, що лихо не тільки в тому, що відпускається мало коштів на капітальне будівництво. Біда в тому, що заводи тресту досі не мають перспективних плянів свого будівництва, свого розвитку. Тому, коли трест і одержав би більше грошей на капітальне будівництво, то, на думку доповідача, ледви чи можна було би їх раціонально використати. Протягом останніх трьох літ трест вимагав на капітальне будівництво 66 міліонів карбованців, а одержав лише 29 міліонів карбованців. На його думку це пояснюється тим, що трест недостатньо угрунтував свої потреби, не маючи перспективних плянів. Одначе на нашу думку це пояснюється чим іншим, а саме неохотою Московщини допустити до нормального розвитку найважнішу галузь тяжкої української індустрії — машино-будівельну.

Цього року трест одержав на капітальне будівництво по всіх заводах 12,5 міліонів карбованців, але за перший піврік використано лише 4,5 міліонів карбованців, себто 36,5 проц.

Говорив у своїй доповіді Доценко також про болючу справу замовлень на закордонне устаткування. На його думку вся теперішня система замовлень на закордонне устаткування несприятлива для тресту та для заводів. В центрі замовлення затримуються, обмежено вибір закордонних фірм; ні трест, ні заводи не мають права безпосередньо замовляти устаткування. Все це утруднює роботу й викликує непорозуміння в замовленнях. Через таку систему замовлень бувають випадки, коли трест з початку одержує для заводів варстати, а доперва через кілька місяців мотори до них. Одначе трестові все таки удалося використати всі кредити на закордонне устаткування. За три роки трест замовив устаткування на 2,153.000 карбованців. Досі Південмаштрест одержав 262 варстати; з них на 1. червня встановлено й працюють 182 варстати, цебто 60 проц. Одначе деяких варстатів взагалі не можна використати.

В. К.

Толстой і Сковорода.

Психольогічна параллєля.

З кінцем липня ц. р. відбувся з рамени „Українського Наукового Інституту" в Берліні в салі німецького університету виклад **проф. д-ра І. Мірчука** на тему „Толстой і Сковорода", який передаємо як причинок з приводу 100ліття уродин Толстого. Завданням цього викладу було спростувати деякі погляди про подібність думок обидвох мислителів і виказати глибокі ріжниці у психічній структурі цих двох національних типів.

Не лише у своїй літературній творчости, але і як мислитель виявляє Толстой глибоко національний російський тип. Твори Сковороди він знав і поцінював їх, але не можна погодитися з поглядом про безпосередній вплив чи ґенетичний звязок цих двох славянських мислителів. Тісний звязок між життям і вченням, замилування до питань практичної фільософії, домінуюча роля релігійного моменту і т. п. характеризують у більшій чи меншій мірі майже всіх славянських фільософів, а не тільки Сковороду та Толстого.

І Толстой, і Сковорода шукають за правдою, але Толстой бажає її скорого здійснення, не сгущаючи еволюційним шляхом, виявляючи при цьому психіку революціонера з характеристичною рисою нетерпимости до інших поглядів і з бажанням радикального підпорядкування усього життя своїм власним теоріям, тоді, як у Сковороди це шукання правди має цілком інший характер. На його думку завданням фільософії та завданням людини взагалі є шукати правди й змагати до неї. Але правда — це ціль недосяжна і якраз усе щастя людини виплинає з безупинного шукання й змагання до правди. Ріжними шляхами можна йти до тієї мети й через те всяка нетерпимість до інакше думаючих неоправдана. Сковорода виступає і проти релігійної нетерпимости, відкидаючи погляд, неначеб-то вічна правда тільки одним способом на цьому світі проявлялася.

Як справжні славяни, Сковорода й Толстой не обмежуються на саме проповідування своєї науки, але пристосовують її до життя. Та й це переведення теорії в практику було в них ріжне. Недосяжні ідеали Толстого привели його в практичному житті до непослідовних компромісів. У Сковороди бачимо навпаки повну гармонію між його наукою та життям. Він не зриває з істнуючими традиційними формами життя, лише змагає до їх направи, до їх удосконалення. У відношенні до себе він безкомпромісовий, у відношенні до других лагідний і оглядний. Він сам напр. не має ніякого майна, але не тому, що бажав би приватну власність узагалі усунути з життя, тільки тому, що вважає майно джерелом непотрібних турбот; він також не закладає собі своєї власної родини, не виступаючи проти родини взагалі, тільки вважаючи себе призначеним до інших завдань.

Толстой і Сковорода розходяться теж у своїх поглядах про ролю одиниці в історії та про свободу людської волі взагалі. Фаталістичний світогляд Толстого зводить усякі прояви самосвідомої особистости до невільничого послуху незмінним законам, а почуття свобідної волі до ілюзії. На його думку, всупереч загально поширеній вірі, не людина пересовує фігури на шахівниці історії, тільки людину пересовують незалежні від неї обставини психічного й матеріяльного характеру. І чим вище місце займає хто у людській єрархії, тим менше він свобідний. Події розвиваються на основі власних законів, а не під впливом людських бажань і плянів. І в індивідуальному житті людини панує фаталізм. Терпіння — це необхідний атрибут життя, свобода-ж волі — це тільки ілюзія. Ціла галерія героїв романів Толстого може служити ілюстрацією цього детерміністичного та песимістичного світогляду російського мислителя.

У Сковороди людина, в протилежність до іншої живої природи, має розум і свобідну волю. Щастя людини залежне від свобідного вибору. Світогляд Сковороди евдаймоністичний та оптимістичний. Щастя находиться близько коло нас і кожному легко доступне й треба доброї волі, щоб це щастя взяти. Воно основується на душевному спокою, який кожна людина може осягнути життям, згідним із своєю природою. Так у першу чергу треба пізнати себе самого, пізнати свою природу. „Бути щасливим не означає нічого іншого, тільки знайти себе самого, себе самого пізнати" — і відповідно до цього жити. Воля людини, яка може вибрати таку чи іншу діяльність, грає при цьому головну ролю. Сам Сковорода теж вибирає собі такий життєвий шлях, який на його думку найбільше відповідав його природі, здобуваючи собі в той спосіб бажаний душевний спокій, а тим самим і те щастя, яке людина в цьому житті може осягнути. В протилежність до цього розладу, повного темних думок, сумнівів і міркувань та зростаючого невдоволення, що привело Толстого аж до думки про самоубивство, бачимо у Сковороди сократичний богобожеський спокій, як вислів добровільного обмеження сфери своїх інтересів і необхідної для цього [illegible] інтелектуальної освіти і ясний [illegible] домонійний світогляд, що вповн[illegible]

Нарешті Доценко обговорив перспективи розвитку й реконструкції заводів Півдемаштресту. Орієнтаційно протягом пяти років передбачається вкласти в капітальне будівництво 105 мілїонів карбованців і збільшити випуск продукції на 118 проц. Протягом пяти років гадають поширити і перебудувати паровозо-будівельний завод у Луганську, щоби він міг виробляти річно 350 паровозів. Протягом цього часу харківський паровозо-будівельний завод має спеціялізуватися і випускати річно 160 паровозів і 250 тракторів; він має організувати також будову газомоторів. Верфти до будови кораблів у Миколаєві мають довести будову кораблів до 19 мілїонів карбованців на рік; крім того вони мають виробляти на рік до 600 вагонів і до 800 цистерн. Крім того мають там поширити будову кітлів, моторів Дізеля і всякого роду залізних конструкцій. Так само цілий ряд інших заводів мають спеціялізувати.

Крім доповіді від управи тресту була співдоповідь представника Всеукраїнського Комітету металістів. Ця доповідь цікава для нас тим, що цей представник дав безпощадну критику заладу і хиб у тресті. Він насамперед вказав на те, що сам доповідач визнав, що колиб трест навіть одержав більше грошей, він не знав би, що з ними робити. Здавалосьби, що коли трест одержав незвичайно малі кошти, три рази менші, ніж ті, які були йому потрібні, то він повинен би був раціонально використовувати їх. Одначе на практиці це не завсіди так було. Наприклад ремонт турбіни на заводі в Луганську мав коштувати 10.000 карб., а фактично він коштував 37 тис. карб. Добудування головної контори мало коштувати за кошторисом 10 тис. карб., а фактично коштувало 90 тисяч карбов. Кошторис на будування одної печі складено на 15 тисяч карб., зитрачено вже 91 тисяч карб., а все ще не скінчено будувати печі. Це поодинокі факти, які характеризують всю систему капітальних робіт на заводі у Луганську, де протягом минулого року перевитрачено на капітальні роботи 531.000 карбов. Також якість капітальних робіт дуже лиха. Нераз новоустановлені казани відразу треба ремонтувати. На одному заводі збудували 28 фундаментів під варстати. Потім виявилося, що фундаменти збудовано не там, де треба, і їх довелося ломати. Протягом пятьох років трест передбачає витратити на капітальне будівництво велику суму — 105 мil. карбов., але ще й досі він не має плянів перебудови окремих заводів. Ясно, що при таких обставинах трест не буде одержувати грошей на перебудову заводів.

Дуже цікавою є критика представника комітету металістів справи з імпортним устаткуванням. Якість закордонного устаткування дуже часто є лиха. Крім того замовлення на імпортне устаткування не звязується з капітальним будівництвом. Наслідком цього заводи дуже часто не можуть як слід використати цього устаткування. В цьому винні і трест, і заводи, і ті організації, які мають відношення до придбання імпортного устаткування.

Доповіді про капітальне будівництво та імпортне устаткування викликали з боку робітників великі дебати. У виступах робітники подали ще чимало фактів негосподарного й безплянового будівництва, неправильного замовлення й використання імпортного устаткування. Нам годі тут наводити усі ці зауваження. Зазначимо лише виступ одного робітника з заводу в Миколаєві, який нарікав, що спеціялісти працюють переважно по центрах — у Ленінграді, Москві та Харкові, а на місцях часто відчувається недостача кваліфікованих металістів тоді як Україна уявляє з себе велику базу металю й вугля. На думку промовця треба би було зробити пляновий розділ технічних сил.

На конференції були ще дві доповіді про раціоналізацію виробництва Південмаштресту. Плян тресту передбачає витратити в будучому році на цю справу 1.400.000 карбов.; з того на справу раціоналізації виробництва має припасти 585.000 карбов., на раціоналізацію силового господарства — 185.000 карбованців, на наукову дослідну роботу 350.000 карбов. і на інші раціоналізаційні заходи 365.000 карбованців.

Ми не маємо спромоги подавати докладнішого змісту дебат про справу раціоналізації. Зазначимо тут лише декілька занадто яскравих фактів, які можуть бути лише при большевицькій системі господарювання. Наприклад робітник Лоенко з Миколаєва зазначив, що трест надсилав контрольні цифри є таким опізненням, що не було часу їх докладно обговорити. Проєкт нового корабля, який має коштувати мілїони карбованців, пропонують розробляти протягом вісьмох днів. Особливо богато скарг було на паперову тяганину, яка до цього часу панує на виробництві. Наприклад один завод у Миколаєві розробив промислово-фінансовий плян, який займає шість великих томів по 550 сторінок і важить 37 фунтів. Через лиху раціоналізацію виробничих процесів на деяких заводах брак виносить 80 проц.

По широкому світі.

Індійський уряд рішив внести в парлямент законопроєкт, що заборонює часописам друкувати звістки, які моглиби нарушити добрі взаємини з чужинними державами.

Помер один з найвизначніших командантів англійської фльоти Томас в 65 р. життя.

Кандидатами на президента Мексику є губернатор стейту Коагуіля, Перез Тревіно, теперішній мексиканський посол у Льондоні і губернатор стейту Тамавліпас.

Італія дипльоматичною нотою свого посла в Тірані обіцює безкорисно (!) піддержувати Альбанію і на далі.

Останні вісти.

ЛІҐА НАЦІЙ.

Польсько-литовський конфлікт перед Радою Л. Націй.

Дня 6. вересня бельгійський мін. закордонних справ Гіманс говорив про вагу госп. відбудови Европи. Думає, що останніми літами зроблено багато для зближення ворожих досі держав. Усталки затрівожують великі збройння на суші і морі, а передовсім у повітрі, що можуть довести до конфліктів. Бельгія піддержить усі мирові змагання. На денному порядку засідання Ради Ліґи Націй дня 6. вересня було м. і. справоздання Ван Бльокланда про польсько-литовські переговори. Після відчитання цього справоздання мін. Залеський сказав, що Польща послухала грудневої ухвали Ради та приступила до переговорів. Вальдемарас обвинувачував Польщу, що формує збройні ватаги з литовських еміґрантів і вказав при цьому на присутного на салі Голувка, як організатора тих ватаг.

ДИМІСІЯ БОЛГАРСЬКОГО КАБІНЕТУ.

На засіданні собрання през. ради міністрів Ляпчев заявив, що постановив зголосити димісію кабінету. Палата відложила свої засідання до хвилі утворення нового кабінету. Опісля Ляпчев пішов до королівської палати, щоби повідомити короля про рішення кабінету. Після зголошення димісії почались переговори з представниками партій.

ПЛЯНУЮТЬ АТЕНТАТ НА ВАЛЬДЕМАРАСА?

Вальдемарас жалівся у команді політ. поліції у Женеві з приводу занадто гострої його поліц. охорони та жадав повного скасування агл. зменшення тої охорони. Зачувати, що женевські поліційні власти відповіли, що не можуть сповнити Вальдемарасового бажання, бо є небезпека атентату на нього.

ПЕРЕД РЕКОНСТРУКЦІЄЮ АНГЛ. КАБІНЕТУ.

Всі чутки про зміни в англ. кабінеті є передчасні та походять із джерел, ворожих Болдуінові. Реконструкцію кабінету передбачують щойно після виборів у червні 1929. Чемберлен верне на становище мабуть із початком 1929 р.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88·00—8·88·50, канадійський долар 8·82·00—8·82·50, ческа корона 0·26·33—0·26·66, австрійський шілінг 1·25·33—1·25·66, румунська лея 0·05·50—0·05·56, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·50—1·71·75, фунт штерлінгів 43·40·00—43·70·00, радянський червінець 25·50—26·00.

НОВИНКИ

— **Концерти С. Крушельницької** є справжньою сензацією для не лише для музикальних осіб, але для всіх, що знають віддавна імя славної нашої співачки, а не мали досі нагоди її почути. Більшість білетів на суботній концерт була випродана вже першого дня продажі. Подрібну програму першого концерту подамо завтра. Довідуємось, що крім запорізьких чужинних пісень, артистка відспіває низку народніх пісень у власній гармонізації і при власнім фортепяновім супроводі.

— **Львівська хроніка.** Львівський суд після двохденної розправи засудив на 5 літ тяжкої вязниці комуніста Ізраїля Флюга за організацію потайної комуніст. друкарні (злочин державної зради) а його спільників Маргуліса Солом. на 8 міс. і Гольдфарба Бер. та М. Шваймера по 10 міс. — 27-літній купець Самуїл Ляп хотів умерти від лізолю знеохочений родинними суперечками.

— **Оглядини планети.** Вчора у Львові на Марійській площі гурток прохожих обступав увесь вечір малий телескоп, на якому був такий напис: „Таємна планета Сатурн з перстенем 50 сот.“ Це значило, що за 50 сот. можна було оглядати на небі перстень Сатурна, який є тому такий дешевий, бо не є ні з золота, ні срібла і не має в собі віодного дорогоцінного каменя.

— **За прикладом Монте Карльо,** яке живе з засипа гри, хотіли завести в себе рулетку польські літниська Закопане, Ґдиня та Гель. Одначе м-ство внутр. справ відмовило їх проханням, мабуть у тій думці, що літники і так залишають забагато гроша в предорогих „рідних“ літниськах.

— **Львів має автобуси.** Перші автобуси для місцевої комунікації дістав Львів цими днями. Їздять вони між Марійською площею через Академічну вул. і вул. Миколая в напрямку Стрийського парку до Персенківки. Цей переїзд коштує 50 сот. Ніде правди діти, що як на львівські вулиці, то ці автобуси трохи за великі та за важкі. Ці червоні грубі потвори займають половину вулиці та не в силі рухатись з бажаною метікою серед вуличних прохожих, що не вміють легко та швидко виминати авта, возів та своїх банкнот. зебільша таких-же тяжких і незграбних.

— **Крамниця Осипа Стефановича,** давніше фірми „Зубик“ на вул. Галицькій ч. 16 бере участь у конкурсі розписанім маґістратом на найкраще уладжену крамничну виставку у Львові. Око прохожих приємно вражає низка прегарно уложених матерій на жіночі сукні та мужеські одяги, килимів, хустин і накривал.

— **„З країни демократичної свободи“.** В справі новинки під цим написом (в ч. 194) пише нам д-р В. Бірчак: Рукопис до редакції „Діла“ вадавав я в Ужгороді в незаліпленій коверті, бо в ЧСР рукописи, призначені до друку, отже висилані до редакцій, друкарень і т. д. оплачуються так само низько, як друк. Але молодий урядовець не знав, що є такий розпорядок про рукописи і заявив мені, що посилка не може йти як рукопис. Урядовця я не міг переконати. Тому залічив письмо і вже залічив його як звичайний лист. Саме в тій хвилі надійшов начальник, молодий урядовець звернувся до нього по вияснення, а той признав мені слушність. Отже я посилку відчинив лист досить недбало, а урядовець просив мене дописати, що це я сам зробив. Одночасно посилку заявлено шкур[illegible] ком. В посилці не було супровідного письма і вона пішла як „рукопис“ [illegible] оплачена.

— **Королі воздуха.** Нім. летуни Рісті[illegible] і Цімерман у леті з Берліна до [illegible] стоку мусіли перервати лет у Москві [illegible] вернутися. — У Шербурі [illegible] держали [illegible] Лосіна, бо летуни не мали документів. — Англ. летун [illegible] Грег приготовляється до лету, що має побити рекорд швидкости, осягнений минулого року [illegible] майором Де Бернарді, що перелетів 512 км. на годину. [illegible] Грег вийде з того самого [illegible] нулого року [illegible] Грег [illegible] 515 км. на годину. [illegible] осягне 530 км.

юе із соняшною природою українських степів.

Такі ріжниці у психічній структурі обидвох мислителів мусіли привести до дальших розходжень у поглядах на релігію, мораль і знання. Досить яскраво виринають ці протилежности у моральній фільософії. Етика Толстого основується на його поглядах про релігію. Мета і зміст людського життя, це не особисте щастя, тільки заведення царства Божого на землі. Якогось другого, метафізичного світа Толстой не знає. Божественна природа людини — це та теоретична основа, на якій Толстой розвиває свої дальші, майже нігілістичні думки про закони, приватну власність і державу та свою науку про альтруїзм. Етика Сковороди основана на теоретично-пізнавчому підкладі. При помочі самопізнання, інтелектуальним зусиллям людина пізнає свої нахили й здібности й розвиваючи їх знаходить правдивий шлях до щастя. Не царство боже на землі, але щастя поодиноких людей — це тема етичних міркувань Сковороди. Він не відмовляє людині права на власність, не виступає проти законів та інших основ державної організації.

І на полі педаґоґіки виринає на одному боці ідеалізуючий, радикальний, утопійний спосіб думання Толстого, а на другому більше зближений до обєктивної дійсности, не ідеалізуючий ані людської природи взагалі, ані простого народу, спокійний спосіб думання Сковороди.

Ріжниці бачимо вкінці й у відношенні обидвох мислителів до науки взагалі та до західньо-европейської вчености зокрема. Толстой не признає науці тієї вартости, яку їй звичайно приписується. Вона не причиняється, на його думку, до поправлення життя, а навпаки наука звичайно служить знаряддям поневолення простого народу галасною меншістю, до поневолення бідніших багатими, йде на службу капіталові та підтримує взаїмне вигублювання людей у війнах. Уся ця наука, це діявольський винахід, а місце її найбільшого розцвіту — европейський Захід, джерело всякого погубного впливу. Вкінці Толстой, згідно з російськими традиціями, сподієтся відродження зі Сходу. Сковорода навпаки, усім своїм життям доказав, як високо цінив він знання й західньо-европейську науку. Підчас своєї подорожі по середній Европі він як абсольвент Київської Академії пильно доповняє свою освіту й на все життя заховує симпатії для західнього світа.

Вже це коротке зіставлення деяких протилежностей у Сковороди й Толстого кидає багато світла на дві окремі, а в дечому навіть протилежні, з національним ґрунтом тісно звязані психічні структури: українську та московську.

— **Дозвіл убивства зі співчування.** У проєкті нового чехословацького карного кодексу є параграф, що дозволяє лікареві вбивати безнадійно недужого пацієнта з метою влекшити його терпіння. Як відомо, таке вбивство (ейтаназію) карають досі всі кодекси і проєкт чехосл. кодексу суперечить панучим поглядам на цю справу серед правничо-медичних кол у Відні та Берліні. Лікарське товариство у Відні рішило більшістю голосів на своїм засіданні, що ейтаназію не можна допустити як правило, а судця може хиба у деяких випадках звільняти лікаря від кари. Німецький кодекс осуджує дальше ейтаназію і домагається за неї кари.

— **Ріжні вістки.** Бернард Шов виїздить до Женеви, щоби приглядатись засіданням Ліги Націй, тому, що має намір написати твір зі сатирою на Лігу. — У Мюнхені відкрили новий великий державний музей. — Приватного секретаря Черчіля, англ. міністра фінансів, одного вкрали підчас подорожі на Корсику тамошні бандити разом з його сестрінницею; його вдалось віднайти та спасти. — Цьогорічне літо в Англії мало більше сонця, ніж усі попередні від 1911 р. — Підчас останнього буревію, що гуляв на Криму, згинуло в Севастополі 7 осіб. Повінь спричинена ним залляла чимало виноградників, залізн. шляхів і зірвала сила худоби. — У Дюссельдорфі будують памятник Гайнего. — Директором державного югославськ. банку став Ігнатій Байдьові власник найбільшого бровару та копальні. — Еспанський король Альфонс XIII. прийде відвідати у Штокгольмі Густава V.

— **Рекорди.** Головну лоярівку польського Банку (40.000 дол.) виграв якийсь виленський жид, що не хоче виявити свого прізвища. — У Вашингтоні відкрили потайну фабрику горілки під самим Капітолем себто під носом урядовців. — Згинув смертю самовбивства чемпіон французького... боксу Бретонель.

— **Чудеса науки.** Преса з Ріо де Жанейро приносить звістки повторені поважною европейською пресою про рідку хірургічну операцію. Якийсь д-р Елгар Тостес перевів операцію відмолодження покористувавшись железами робітника, що вмер пять годин раніше. Операція вдалась прегарно, багато краще, ніж з перенесенням малпячих желез. Підчас війни лікарі робили кілька разів спроби пересаджування желез з тяжко ранених, але вони не вдавались.

— **Спорт і релігія.** За прикладом бернського фіакра Густава, що вибрався на старість зі старою конякою в Париж, зробила подорож верхом через Европу француженка Доранж. У всіх столицях обкидали її квітами, а в Букарешті ждали на неї навіть два міністри. Але її слава розвіялась мов дим, коли в одному з букарештенських часописів появилась ревеляція, що ця рекордистка називається Рахиля і є 100-процентова жидівочка з Галичини. За цим пішли коментарі, що вона розуміє лише жидівський жаргон. Спочатку панна Доранж не звернула на це уваги, бо відпочивала, втомлена довгою мандрівкою. Але коли після відпочинку забажала товариства, була зачудована, що ні журналісти, ні військові, ні аристократи не цікавляться нею, навпаки: оминають її. Доранж дізнавшись у чому річ, заявила кореспондентові ліберального часопису, що Румунія — перший край, де її питають за національність. Вона не вважала вказаним говорити про таку звичайну річ як те, що її предки — справжні французи та християни.

— **Подяка.** Виділ Наукового Товариства ім. Шевченка складає отсим щиру подяку п. д-р Маріянови Панчишинови за щедрий дар а саме за уряджения одної с-лі природописного Музея коштом 1.500 зол. Рівнож Виділ щиро дякує п. д-рови Богданови Барвінському за щедрий дар 1595 книжок для бібліотеки Товариства. — Vivant sequentes!!!
486 1—1

— **На цьому місці** Товариство Прихильників Освіти у Львові відкриває виказ зложених жертв на Допомоговий Фонд Студенству: сенатор Володимир Децикевич зложив 50 зол. (пятьдесять). — Складаючи жертводавцеви щиру подяку, проситься складати дальші датки на Допомоговий Фонд Студенству. 492 1-1

Театри.

Великий Міський Театр:
7-го с. 7·30 веч. „Наречена бояра", оперета.
8-го с. 7·30 веч. „Доллі" оперета.

Кіна.

„Аполльо": „Свенгалі" з Вегенером.
„Лев": „Лев монголів".
„Ова": „Фавст".

„Палас": „Шпигуни" Фріца Лянга.
„Фатаморгана": „Коли мущина мусить мовчати".

ВІДОЗВИ й КОМУНІКАТИ.

На допомогу українському студенству.

(Комунікат Т-ва Прихильників Освіти у Львові).

Станиславівське і волинське Воєвідства відмовили нам дозволу на переведення прилюдної збірки у вересні „Місяці Українського Студента" на допомоговий Фонд Студенству. Тому збірка, до якої закликало наше Товариство всю Українську Громаду та Студенство мусить бути обмежена до львівського і тернопільського Воєвідств. Але через відмову дозволу на переведення збірки у станиславівському і волинському воєвідствах не смів потерпіти наше студенство, бо воно потребує негайної допомоги від Громадянства. Тому Виділ Т-ва Прихильників Освіти звертається до нашого Громадянства в краю і на еміграції з проханням присилати свої жертви й ласкаві датки на допомоговий Фонд Українського Студенства на конто Т-ва Прихильників Освіти в Земельнім Банку Гіпотечнім, Львів, вул. Підвале ч. 7, на конто ч. 153.735 в П. К. О. Варшава, або на адресу Т-ва, Львів, вул. Супінського ч. 21. Наше Громадянство напевно вчинками докаже, що воно розуміє вагу допомоги для студенства та що своїми жертвами воно дасть потрібні для нього фонди.

ЗА ВИДІЛ:
Володимир Децикевич в. р.
голова.
Омелян Дрожньовський в. р.
секретар.

ОПОВІСТКИ.

Новий Український Театр під дир. Панаса Карабіневича
Перемишляни:
8.IX. Вихрест.
9.IX. Циганка Аза.
10.IX. Гейша.
11.IX. Вій. 7—?

Звичайні Загальні Збори Філії Товариства ім. Петра Могили в Перемишлі відбудуться в суботу, дня 22. вересня 1928 р. о 5. зглядно о 6. год. вечером із звичайним денним порядком у саді Міщанської Каси. — Філіяльна Рада.
485 1—1

Присилайте передплату!